

Руси и татари (XV – краят на XVII век). Гл. ас. д-р Алексей Кальонски

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ “СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”

ИСТОРИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ

Катедра “Нова и съвременна история”

ПРОГРАМА

по “Руси и татари (XV – краят на XVII в.)”

ОКС: магистър

Специалност: История – Магистърска програма по “История на Евразия, Русия и Източна Европа”

Форма на обучение – редовна

Хорариум: 60 ч. лекции; кредити: 3

Вид дисциплина: избираема

Лектор/и/: гл. ас. д-р Алексей Кальонски

Анотация

В рамките на специализирания курс се разглеждат различни проблеми и аспекти на руско-татарските отношения в периода от разпадането на Златната Орда до края на XVII век. Това е време на историческа смяна на ролите, в което една уседнала земеделска християнска цивилизация постепенно надделява над номадските си, предимно мюсюлмански съседи и противници. Векове наред изграждащата се предмодерна Руска империя среща съпротива от страна на различни татарски държавни формации и племена – най-сериозната пречка пред териториалната и колонизационната ѝ експанзия на юг и изток. Ще бъдат разгледани политическите, военните и дипломатическите перипетии на т. н. “степна политика”, нейното отражение върху общия ход на историческите процеси в Русия и Източна Европа. Студентите ще се запознаят с етно-религиозните, социалните, икономическите и идеологическите (“цивилизационните”) измерения на тази проблематика, значима не само за руската история и историография.

Теми

Гората и степта: “номадският синдром” в руската историография. - 6 ч.

2. Златната Орда и нейните руски васали до края на XIV в. - 6 ч.

3. Разпадането на Златната Орда до началото на XVI в. Миграционни и етнически процеси. Племенни и държавни наследници. - 6 ч.

4. Възход и териториална експанзия на Московската държава до началото на XVI в. “Степната политика” на московските князе.- 6 ч.

5. Отношения с Казанското, Сибирското и Астраханското ханства. Новите татарски владения на цар Иван IV Грозни. - 6 ч.

6. Руско-кримските отношения през XV - XVI в. - 6 ч.

7. Отношения с Крим, Ногаите и Османската империя до края на XVII в.- 6 ч.

8. Руското проникване в степната зона. “Украйни”. Военната граница. Засечни черти, крепости, градове и колонизация. - 6 ч.

9. Номади и земеделци. Казаки и татари. - 6 ч.

10. Татарите като поданици на Руската монархия до края на XVII в. Социална категориалност, религия и етничност. - 6 ч.

Литература:

1. **Алексеев, Ю.** Освобождение Руси от ордынского ига. Л., 1989.
2. **Багалеи, Д.** Очерки из истории колонизации степной окраины Московского государства, ЧОИДР, 1886, 138 (3).
3. **Базилевич, К.** Внешняя политика русского централизованного государства (вторая половина XV века). М., 1952.
4. **Володарский, Я.** Население России в конце XVII – начале XVIII в. Численность, сословно-классовый характер, размещение. М., 1977.
5. **Голобуцкий, В. А.** Запорожское казачество. Киев, 1957.
6. **Греков, И. Б.** Очерки по истории международных отношений Восточной Европы XIV – XVI вв. М., 1963.
7. **Грушевский, М.** История украинского казачества до соединения с Московским государством. Т. 1-2, Киев, 1913 – 1914.
8. **Димитрова, М.** Образуване на татарската държава в Крим. – Минало, 1999, 3.
9. **Загоровский, В.** Белгородская черта. Воронеж, 1969.
10. **Загоровский, В.** Изюмская черта. Воронеж, 1975.
11. **Зимин, А.** Россия на пороге нового времени. М., 1972.
12. **Каргалов, В.** Внешнеполитические факторы развития феодальной Руси. Феодальная Русь и кочевники. М., 1967.
13. **Каргалов, В.** Конец ордынского ига. М., 1980.
14. **Каргалов, В.** На степной границе. Оборона “Крымской Украины” Русского государства в первой половине XVI столетия. М., 1974.
15. **Международные связи России до XVII в.** Под ред. на А. Зимин и В. Пашуто. М., 1961.
16. **Насонов, А.** Монголы и Русь. История татарской политики на Руси. М.-Л., 1940.
17. **Новосельский, А.** Борьба Московского государства с татарами в первой половине XVI в. М.,

1948.

18. **Османская империя и страны Центральной, Восточной и Юговосточной Европы в XV – XVI вв. Главные тенденции политических отношений.** Сб. ст. М., 1990.

19. **Россия XV – XVII вв. глазами иностранцев.** Ред. Ю. Лимонов, М., 1986.

20. **Россия, Польша и Причерноморье в XV – начало XVI вв.** Сб. ст. М., 1979.

21. **Санин, Г.** Отношения России и Украины с Крымским ханством в середине XVII в. М., 1987.

22. **Санин, Г.** Южная граница России во второй половине XV- первой половине XVI в. – In: Russian History, Vol. 19, Chicago, 1992, 433 – 459.

23. **Сафаргалиев, М.** Распад Золотой Орды. Саранск, 1960.

Програмата е приета от ФС на ИФ на 22.03.2005 /Протокол № 6.